

Szakdolgozat

Máté Enikő Mária

2024.

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet

Tanító szak

„JÖVŐT AKARUNK ÉPÍTENI, NEM A MÚLTAT VISZ- SAHOZNI”

/Andrásfalvy Bertalan/

Népművészettel való nevelés az általánosiskolában

Belső konzulens: Rónai Gábor

mesteroktató

Belső konzulens intézete: Neveléstudományi intézet

Készítette: Máté Enikő Mária

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

<i>Bevezető</i>	5
<i>NÉPRAJZI FOGALMAK TISZTÁZÁSA</i>	7
Néprajz	7
Etnográfia, etnológia	8
Antropológia	8
Folklór	9
Népművészet	9
Történeti áttekintés	9
<i>MILYEN ELŐNYÖKKEL JÁR, HA A NÉPMŰVÉSZET SZERVES RÉSE A TANÓRÁKNAK?</i>	10
Miért annyira fontos általánosságban a művészet a gyerekek számára? Milyen hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére?	10
A népművészet különleges lehetőségei	11
Miért neveljünk népművészettel?	12
A néphagyomány rész egységei, és az ezeket megélő gyermekek személyiségfejlődése	14
Népdal-népzene hatása	14
Néptánc hatása	16
Népi játékok hatása	17
Népmesék hatása	18
Népi kézművesség hatása	20
Hagyományhoz köthető ünnepek hatása	21
Részösszefoglalás	22
Konkrét eredmények, különböző helyekről	23
Hogyan nyúljunk, és hogyan ne nyúljunk a népművészethez?	24
Kik javasolják ezt?	25
Hogyan neveljünk?	26
<i>NEMZETI ALAP TANTERVBEN MILYEN LEHETŐSÉGEINK VANNAK AZ ÓRASZÁMOKAT FIGYELEMBE VÉVE?</i>	27
<i>KÉRDŐÍV</i>	29
Célok, vizsgálati probléma	29
Vizsgálati módszerek	30
Kiértékelés, tapasztalatok	30

kérdőív kiértékelése, következtetés, konklúzió	30
<i>KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS</i>	31
<i>ÖSSZEGZÉS, ZÁRÁS</i>	31
<i>Bibliográfia</i>	33
<i>Mellékletek:</i>	36

BEVEZETŐ

Én azt szeretném megvizsgálni, hogy a magyar népi kultúrát hogyan és milyen mértékben lehet beintegrálni az általánosiskolába, milyen jelentősége lehet a mai korban, hogyan hat a gyermekek személyiségfejlődésére. Nagyon fontosnak tartom, hogy a hagyományainkat tudatosan és rendszeresen ápoljuk, ne hagyjuk elveszni ezt a sok-sok éven keresztül felhalmozódott tudást és adjuk tovább, a következő generációknak. Régen ez a családban, a közösségben természetes volt, hogy tovább öröklődik, manapság ez már nagyon ritka, ezért a hagyományok átadásának leginkább az iskola ad vagy adhatna teret. A magyar néprajz számos tájegységgel büszkélkedhet, de én most nem egyre fókuszálnék, hanem, összességében a magyar népművészetben rejlő lehetőségeket szeretném megvizsgálni. Horváth (2020) is azon az állásponton van, hogy az összes magyar tájegység összes zenéje, tánca, szokásai, megfullasztják az embert, annyira sok egybe, de természetesen elengedhetetlennek tartja, a néphagyomány átadását, tovább éltetését az iskola keretein belül is.

Számomra mindig is érdekesek voltak az alternatív iskolák, ahol valami pluszt kapnak a tanulók a kötelező tananyag mellett. Én Visnyeszéplakon, egy nagyon kicsi településen élek és jártam általános iskolába, ahol a hagyományörzés tulajdonképpen az életünk része volt és a mai nap is az. A falu újra népesedését a Budapestről leköltöző hagyományörző, tánckörös családok hozták el, de később sokfelől költöztek a faluba. Engem a megélt hagyományokon túl a néprajz többi része is érdekelt így néprajz tagozatosként végeztem el a gimnáziumot Pécsen a ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumban. Annak idején keresgéltem Magyarországon ilyen középiskolákat, ahol van lehetőség a néphagyományhoz közelebb kerülni, de nem sok létezik. Azért is érdekel ennyire a népi kultúra és az általánosiskola kapcsolata, mert szeretnék visszamenni, a falumba és a mára már bezárt iskolát újra élesztetni. Természetesen nem szeretném a többi hasznos dolgot sem kizárni, mint például ének-zene órán csak népdalokkal foglalkozni, csak az átlagosnál nagyobb hangsúlyt fektetni a népművészetre, és hogy amit én megkaphattam kis iskolásként azt a kezem alatt felnövő gyerekek is megkaphassák. A kéthónapos gyakorlatomat a gödi Búzaszem Katolikus Általános iskola és Művészetoktatási Iskolában végezhettem, amiért nagyon hálás vagyok, hisz pont arra kaptam nagyon szép mintát, amit szeretnék én is megvalósítani, csak természetesen sokkal kisebbbe. Szeretnék jó tanító lenni, azt gondolom, hogy hatalmas felelősség van a tanítók kezében, hisz a gyermekkor történései gyakran kihatnak az ember egész életére. Remélem, hogy a szakdolgozatom készítése során sok olyan hasznos szakirodalommal, információval, technikával fogok találkozni, ami a jövőben majd a

hasznomra válik. Tervem, hogy készítek egy felmérést tanítók körében, akik olyan iskolában tanítanak, ahol a népművészet szerves részét képezi a mindennapoknak, illetve olyanokkal, akik nem az imént leírt iskola típusba tanítanak. Az az előzetes feltételezésem, hogy azokban az iskolákban, ahol a népművészet nagy hangsúlyt kap, jobb az iskola közössége és az ott dolgozó pedagógusok jobban szeretik a munkájukat. Ez mellett az is érdekel, hogy vajon több órát készülnek-e ez miatt egy héten átlagosan.

NÉPRAJZI FOGALMAK TISZTÁZÁSA

Néprajz

Balassa -Ortutay (1979) Magyar néprajz könyvében, azt olvashatjuk, hogy már a középkori magyar krónikákban is találkozhatunk néprajzi jellegű feljegyzésekkel. Bél Mátyás 1735-42 között megjelentett „Notita Hungariae novae Historico geographica” című munkájának eredményeképpen tekinthetjük a magyar néprajz előfutárának. Később Tessedik Sámuel (1742-1820), Berzeviczy Gergely (1763-1822) is foglalkozott a magyar paraszti élet feltárásával, lejegyzésével. 1822-ben jelent meg Csaplovics Jánosnak az Etnographiai értekezés Magyarországról című tanulmánya. 1889-ben alakult meg a Magyar Néprajzi Társaság, amely, azóta is tudományunkunk legegységesebb társadalmi szerve.

Barabás (1920) megfogalmazásban a néprajz egy történeti-társadalmi tudományok egyik ága, amely a népi kultúra vizsgálatával foglalkozik. A mindennapi élet történéseit kutatja. Vannak, akik a népet tekintik vizsgálat tárgyának, vannak, akik a kultúrát, vagy az életmódot, de nyilvánvaló, hogy a kettő szoros összefüggésben van.

Andrásfalvy (2004) is történet tudománynak nevezi meg a néprajz tudományt, mely a teljességre törekszik, nem csak az eseményekkel foglalkozik, hanem az életmóddal is.

Viski (1991) úgy fogalmaz, hogy a néprajz, a paraszti élet megélésének évszázadok során letisztult, megállapodott módja, amit mintha valami titokzatos, tudat alatti erő, íratlan törvény szabályozna. A magyarság néprajza első kötetében azt is olvashatjuk, hogy ez a hagyományos keret, korlát, az egyénnek nem teher, hanem sokkal inkább könnyebbség, mint egy kitaposott út, mivel az egyén személyiségénél meghatározóbb lesz a közösség egyénisége. A falu közizlése határozta meg a táj népművészeti jellegét, beszélhetünk továbbá a viseletről, építészetről, népmeséről stb. ettől eltérés nem volt.

Hogy mitől lesz népmese egy mese, mitől lesz népdal egy dal? Ha az előbb említett egyéniség szerint való az adott mese vagy dal, akkor azt befogadja, alkalmanként saját íze szerint alakítja, a közösség, majd nemzedékről nemzedékre tovább örökíti. Az új alkotások megindítója mindig egy személy kezdeménye, s akkor válik „népivé” ha a fent említett folyamat lezajlik.

A néprajz tudomány nagyon sokrétű, segéd tudományai a következők: földrajz, emberföldrajz, gazdaság földrajz, antropológia (embertan), természettudomány, művelődéstörténet, régészet, irodalomtörténet, művészettörténet, pszichológia, történelem, nyelvtudomány, népléktan, demográfia, elsődleges forrása viszont a szájhagyomány, a megfigyelés és kérdezés.

A néprajz tudomány két fő részre tagozódik, a tárgyi és a szellemi néprajzra.

Tarján (2002) szerint a néprajz, univerzális tudomány, mely a népek által felhalmozott tudománnyal, művészettel és technikával foglalkozik. A néprajzi kutatások a múlt szerves, egységes világát, hozzák felszínre.

Etnográfia, etnológia

Használják még a néptan, **etnográfia** és az **etnológia** kifejezést is, szinonimaként, ámbar ez így nem teljesen pontos. Közép-Európában egy időszakban etnográfian az európai néprajzi kutatást értették, az etnológiát pedig az Európán kívüli kutatásra mondták. Svédországban pont az ellenkezője szokásos. Van ahol, az etnográfia az etnológia részének tekintik. Pontos jelentés tartalma tehát kicsit zavaros, nem egyértelmű, gyakran egy nyelvterületen belül sem, de a világ nagy részén leíró néprajzot értik az etnográfia alatt, mely legfontosabb tevékenységei a megfigyelés, ezek lejegyzése, adatrögzítés, forrásteremtő munka, gyűjtés. (Balassa-Ortutay, 1979) Ezzel szemben az etnológia alatt leggyakrabban széles értelemben vett embertant értünk, melynek főbb tevékenységei, az etnográfiai leírások rendszerezése, törvényszerűségek megállapítása, mint említettem egy másik nézet szerint pedig az etnológia nem az európai kívüli népek kultúrájával, hagyományaival foglalkozó tudományág. Ezek a kifejezés béli zavarok, abból adódhatnak, hogy a néprajz tudomány még viszonylag fiatal tudományágnak tekinthető, ezáltal még nem tisztázódtak le a konkrét, pontos jelentéstartalmak nemzetközileg, csak megközelítőlegesen.

Antropológia

Amerikában ez egy összefoglalója az összes olyan tudománynak, mely az emberrel foglalkozik, Magyarországon szűkebben értelmezik, a fizikai embertant értik alatta, mely a biológiai tudományok közé tartozik.

Folklór

A folklór szavunk a folk, jelentése: nép és a lore, jelentése: tan-ismeret szavakból tevődik össze, tehát tükörfordításban népismeretet jelent. A kifejezés W. J. Thoms-tól jön a 19. századból és eredetileg az angol területek néprajzának leírására szolgált. Az 1992-ben kiadott „A Magyarország szellemi néprajza 3.” kötetében még a folklore formát használják. Vannak, akik a néprajz szinonimájaként használják, de vannak, akik a szellemi néprajzot érti alatta, az utóbbi az elfogadottabb. Ebben az értelemben, a szellemi néprajz a szájhagyomány költészetét foglalja magába, ide tartozik a népköltés, népdal, népi hiedelmek.

Népművészet

A népművészet tulajdonképpen a parasztság művészete. A népművészet az alábbi népművészeti ágazatok összefoglaló neve: népköltészet, népzene, néptánc, népviselet, díszítő művészet. Van aki, szűkebben értelmezi a fogalmat és az iparművészetet, tartja elsősorban népművészet részének. Önálló népi szobrászatról, festészetről nem igen beszélgetünk. A népművészetbe nagyon nehéz megtalálni, hol van a határ a művészeti illetve a nem művészeti tárgyak között, de ahol az esztétikai funkció már fontosabb, mint a célszerű használhatóság ott egyértelműen művészeti alkotásról van szó.

Történeti áttekintés

Selmeczy Kovács-Szacsvay (1997) felhívja a figyelmünket arra, hogy Magyarországon XVIII. század második felétől a XIX. század végéig az életszínvonal általános emelkedése tette lehetővé a parasztság számára is az ünnepi környezet kialakítását, tisztaszoba létesítését. Korábban a kémény használata előtt a füst miatt, a díszes textíliákat csak az ünnepek idejére vették elő. A néprajz utáni kíváncsiság, a magyar gondolkodókban a XIX. század elején kezdett el, motoszkálni, a nemzeti ébredés hatására. A polgári forradalom után elindult a falusi társadalom bomlása, így a néphagyomány generációról-generációkra való átöröklődése is kezdett eltűnni. megjelentek, az első néprajzi gyűjtőink, akik észrevették, mekkora értékek

vesznének a feledés homályába, rövid időn belül. A népköltészet rendszeres gyűjtése és feldolgozása 1841-től indult meg a Kisfaludy Társaság által meghirdetett népdalok gyűjtésére való pályázatnak köszönhetően. A XIX. század közepén Kiss Áron már javasolta a népi játékok felhasználását az iskolákban, ezekről készített is egy gyűjteményt, melyet kiadtak. A táncházmozgalom hatására 1976-ban létre jött Magyarország első népzenei intézménye Budapesten, az Óbudai Népzenei Iskola.

MILYEN ELŐNYÖKKEL JÁR, HA A NÉPMŰVÉSZET SZERVES RÉ- SZE A TANÓRÁKNAK?

Miért annyira fontos általánosságban a művészet a gyerekek számára? Milyen hatása van a gyermekek személyiségfejlődésére?

Dr. Uzsálné Pécsi Rita PhD neveléskutató egyik előadásában azt mondja, hogy a krízis helyzetben az ember kizárólag a szinapszisokat használja a döntés meghozásához. Furcsa ebbe bele gondolnunk, hisz sokszor hisszük azt, hogy racionális ész érvek mentén döntünk. Na, most az ember életében számos krízis jön, ez alól a gyerekek sem kivételek. Erikson szerint az egészséges fejlődés ezeknek a kríziseknek a sikeres megoldása, míg a sikertelen megoldása különböző pszichés problémákat idézhet elő. Tehát nem kicsi a tét. De mik ezek a szinapszisok, vagy hogyan jönnek létre? Pécsi (2017) kifejti, hogy valójában ezek idegrendszeri összekapcsolódások, melyek akkor jönnek létre, ha egy élményben van részünk, akár jó, akár rossz. Ez az összekapcsolódás akkor marad meg, raktározódik el, ha a bizonyos élményt sokszor átéljük, mert ha nem, akkor a ritkítás alkalmával eltűnik. A befogadás akkor „megy magától”, ha az ahhoz kapcsolódó élményt többször átéli valaki, és így hosszútávon is előhívható lesz az információ. Ezt nevezzük érzelmi tanulásnak. Az átélésnek is több lehetősége van, nem csak akkor erősödik meg az idegrendszeri összekapcsolódás, ha az egyén maga csinálja, például ő énekel, hanem akkor is, ha legközelebb látja, hallja, vágyakozik rá stb... Pedagógusként ezt az élményt nem tudjuk tudatosan utasításra előidézni a tanulóknak, hogy „Élvezd

ezt a feladatot!”, hanem a körülményeket kell megteremteni hozzá. A művészeti élmény hatása sokkal erősebb, többször is szívesen meghallgatjuk, megnézzük, átéljük az élményt, a nem művészeti élményekénél ez sokkal kevésbé igaz. Nagyon sok osztályon belüli konfliktusra lehet megoldás, a művészeti alkotások által például a másik ember sorsának bemutatása, melyet olyan mélyen élek át, azonosulok vele, hogy a probléma, a sajátomként raktározódik el. Ha egy ember nem tudja kifejezni, kidolgozni magából a bánatát és örömét, akkor az, feszültséget fog okozni számára, de a művészet ezekre nagyon jó megoldási lehetőségeket kínál. A száraz információközlésre, vagy egy bizonyos dolog elmagyarázását követően ez az érzelmi háló meg sem mozdul, nem csak kicsit nem mozdul, hanem egyáltalán nem. Ilyen módszerrel közölt információt, csak az IQ képes befogadni, ami csak bizonyos szintig személyenként eltérő, de behatárolt magasságig fejleszthető, ezzel ellentétbe az EQ-val, amely a végtelenségig és végtelen ideig fejleszthető minden embernél. Fontos kihangsúlyozni, hogy fejleszthető, de nem magától fejlődő! A kettő viszont, oly módon függ össze, hogy ha az EQ-val nem sokat foglalkozunk, elsatnyul, akkor az lehúzza az IQ-t, vagyis kognitív készségek is romolhatnak. Az Nagyon fontos megjegyezni ezeknek az arányát, vagyis az értelmi és az érzelmi intelligencia arányát is 20:80-hoz, vagyis csak húsz százalék az IQ csak, krízis helyzetben pedig mindig az érzelmeinket használjuk, sosem az eszünket. Mind ezek ellenére az iskolákban túlnyomóan az IQ-t próbáljuk fejleszteni, bővíteni. Az a jó hír nekünk, pedagógusoknak, leendő pedagógusoknak, hogy ez a vágy megvan a gyerekekben, csak jól kell hozzájuk fordulni, hogy az iskola elkezdésével ez ne csappanjon, hanem gyönyörűen burjánzzon tovább és tovább. Andrásfalvy Bertalan néprajzkutató szavait szeretném idézni: „Vegyük tudomásul végre, hogy a művészet nem gazdag, ráérős emberek szórakozása, hanem minden embert megillető szükséglet, a tartalmas emberhez méltó élet feltétele.”(Szerényi 2021, 127)

A népművészet különleges lehetőségei

A művészetterápia látványos, játékos hatásai, érvényes a népművészet hatásaira is. Nagyon fontos kihangsúlyozni, hogy a népművészet, az általános alapszükségleteink kielégítésére jött létre, nem kirakat művészet, nem volt soha az a célja, hogy a közönséget gyönyörködtesse. (manapság van, hogy erre is használják, például néptáncgyűttesek különböző fellépésekkel, de ez nem autentikus, hogy jó e vagy sem véleményem szerint, ezt később még kicsit jobban kifejtem). Mi alapszükséglet egy ember számára? Ami elengedhetetlen életfeltétel, mint például a levegő. Pécsi (2017) öt alapszükségletet sorol fel:

1. fiziológiai, testi komfortérzet
2. társaslét, kötődés, valahová tartozás
3. érzelmek feldolgozása, kicsatornázása
4. identitás
5. önkifejezés, önátadás, alkotás

Mint fent említettem, a népművészet képes ezekre választ adni, minőségi módon, magas színvonalon, de ugyan akkor egyszerű eszközökkel. Viszont ha ezek a szükségletek nem elégülnek ki, akkor az embernél, mikor fordulóponthoz ér az életében hiánybetegségek alakulhatnak ki, pótszerekhez nyúl, legdurvább fokozata ezeknek a krízis helyzeteknek, mikor feloldása az öngyilkosság lesz. Az érzelmeinket nem tudjuk irányítani, akaratunktól függetlenek, de feldolgozni tudjuk és szükség van rá, a fent említettek miatt. Sajnos manapság az érzéseinket „ciki”, nem szokványos kimutatni sokszor elfolyásra kerül, de a feloldás hiánya a lelkiegyensúly megbillenését eredményezi. A művészet nem folytja el, nem tagadja le az érzelmeket, hanem éppen rá hivatkozva kiműveli, szimbólummá átalakítja azt. Andrásfalvy (2004) szerint a művészet nem a hasznos időtöltés eszköze, hanem az egész társadalom „mentálhigiénia technikája”. Csak ismételni tudom magamat, nem kicsi a tét. Tehát nagyon jó lenne, ha a gyerekek az iskolában sokszor élnének át népművészeti élményeket, átadni nem lehet, mindenkinek saját magának kell megtapasztalnia. Szerintem ezek közül, amikre a népművészet a legalkalmasabb, az egyetemes művészetek előtt, az az identitás, társas lét, kötődés, hovatartozás, érzelmek feldolgozása. A népművészet minden egyes részegységével erősödik a nemzeti identitásunk, de természetesen a legjobb, ha nem külön-külön, hanem egészében találkozhatunk a néphagyománnyal, népművészettel.

Miért neveljünk népművészettel?

„Kodály Zoltán nyomán így fogalmazhatunk: Lehet élni népművészet nélkül is. A sivatagon át is vezet út. De mi (...) azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját, mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken.” (Pécsi 2021, 38)

Platthy István művészetterapeuta, rajztanár, mesterpedagógus, gyermekvédelmi szakértő szerint a magyar népművészethez való hozzáállás sokat változott az utóbbi időkben, újra előtérbe került a lélektan oldaláról való megközelítés. Platty (2021) úgy gondolja, hogy a folyamato-

san változó világban ezek örök érvényű értékek tudtak maradni és a mai világba is beilleszthető, nagy létjogosultsága van. Andrásfalvy (2004) fogalmazza azt meg, hogy ami régen teljesen természetes volt, az most sok esetben mekkora hiány, és szakemberek kellenek a probléma megoldásához. Japánban például rájöttek, hogy az anyától elválasztott csecsemőknek szívdobogás hangot játszanak le, hogy megnyugodjanak, mennyire abszurd...de a néphagyomány gyógynövény ismeretére és módszereire is sokan felfigyeltek és igazolták is hatásukat kísérletekkel. Tulajdonképpen nagyon sok esetben csak vissza kellene kicsit néznünk, hogy régen az őseink a problémáikra milyen megoldásokat találtak. Egyáltalán nem gondolom, hogy úgy kellene élnünk, ahogy nagyanyáink, dédnagyanyáink, de sok módszer, eszköz, viselkedésforma segítő kezet nyújthat a mai világba eligazodnunk, megállnunk a helyünket.

A fa gyökerek nélkül kiszárad, szoktuk hallani és szinte közhellyé vált, nagyon igaz.

„Ha értékközvetítésünket a hagyományra, vagyis a Bartók által említett tiszta forrásra alapozzuk, biztosak lehetünk benne, hogy az emberiség bölcsőjénél született olyan értékeket és üzeneteket közvetítünk, amelyek természetüknél fogva évezredekken át képesek voltak a fennmaradásra, egyben a megújulásra.” (Horváth 2020, 49)

Fogta Béla szavaival szeretnék élni: „Nem lehet úgy élni, mint az elődök, de nem is kell, mert az értékek időtállóbbak, mint az életformák.” (Fogta 2021, 100)

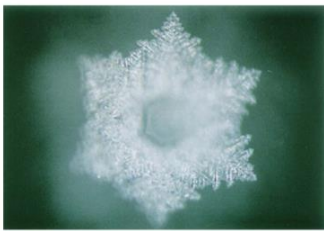
Ugyan ezt, csak más szavakkal Kassai Lajos világhírű lovasíjász is megfogalmazta, szinte mondhatni jelmondatává vált: „Nem az ősöket kell követni, hanem amit ők követtek.”

Egy nép kultúrájának az eltűnését az jelzi előre, ha az emberek, már csak a múzeumokból ismerik. Magyarországon, szerencsére, manapság nagy népszerűségnek örvend a hagyományok iránti érdeklődés számos rendezvény szerveződik e köré, táncházak, nyári táborok, fesztiválok és így tovább.

A néphagyomány rész egységei, és az ezeket megélő gyermekek személyiségfejlődése

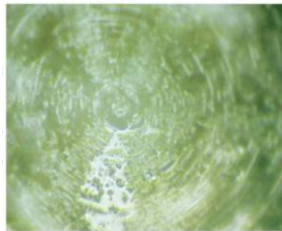
1. Népdal-népzene hatása

Az emberitest döntő többsége víz, nemektől és életkortól függően kicsit változik ez az arány, egy férfi testének körülbelül hetven százaléka víz, a nőknek valamivel kevesebb, nagyjából a testsúlyának a fele az újszülötteknek pedig hetvenöt-nyolcvan százalékuk víz. Dr. Emoto Masaru japán kutató azt állítja, hogy ha a megfigyelés alatt álló vizet pozitív vagy negatív érzelmeknek kitesszük zene és különböző hanghatásokon keresztül, a hang milyenségétől függően megváltozik a víz molekuláris szerkezete. Masaru (2005) egyik konkrét kísérlete, hogy desztillált vízzel „meghallgatatta” a klasszikuszenét és egy heavy metalt, majd lefagyasztotta ezeket a vizeket, hogy megvizsgálhassa a kristály szerkezetüket. A klasszikuszenés kísérletnél a kristályok nagyon szép, szimmetrikus formába rendeződtek, ezt láthatjuk az első ábrán, míg a heavy metal zenére torz, kaotikus szerkezet alakult ki, ez pedig a második ábrán látható.

1. ábra:

Beethoven: 5. szimfónia

2. ábra:

Heavy metal

Ha az ember szervezetében ilyen mennyiségben jelen van a víz, akkor természetesen ránk is hatással vannak a különböző zenék, természetesen a szavak is, de most egyelőre, maradjunk csak a zenénél. Ezt egyébként valószínűleg, mindenki már megtapasztalta saját magán, hogy egy-egy dal, zene milyen nagy hatással van a hangulatára. Azt gondolom, hogy ez elég indok arra, hogy válogassuk meg, mit hallgattatunk a gyerekekkel és ne csak válogassuk, hanem rendszeresítsük és a zene az ének legyen része a mindennapoknak.

Graeme szerint is a hang és a zene közvetlenül hat az ember egész testére. Ezt a gondolatot az egyiptomiaktól származtatjuk, de később az ókori görögök is megerősítették, hogy a zenének gyógyító hatása van. Már emlegetett pszichológus Dr. Pécsi Rita is ugyan ezt állítja, hogy különböző zenék, különböző hatással vannak az emberek viselkedésére. Andrásfaly Bertalan írja

le egyik írásában, hogy: „Az énekes saját magának teremti meg a vigasztalást, az élményt, s nem másnak....”(Szerényi 2021, 103). Így a népzene nem csak az öröm, de a bánat kifejezésére, magunkból való kicsatornázására is alkalmas.

A népzene szervesen kapcsolódik egy földrajzi területhez és az azon élő parasztság énekeli, zenéli vagy énekelte, zenélte, ezek az adott nép, zenei ösztönének kifejeződése. A népdalokban mindig stílus tisztaságot találunk. Nem összetévesztendő a magyaros népies műzenével.

Kodály Zoltán használta a „tudatalatti magyarság” kifejezést, mely a magyar népművészet hatására, észrevétlenül is kialakul. A tanítványa, Kokas Klára énektanár és pszichológus végzett egy tanulmányt, melyben azt vizsgálta meg, hogy a mindennapi zenei nevelésben részesült gyermekek és a zenei nevelés nélküli kontroll csoport képességeik, tudásuk között van-e különbség. Arra az eredményre valószínűleg sokan gondolnánk, hogy átlagban a zenével kapcsolatos képességeik fejlettebbek lesznek, de sok számomra megdöbbentő területen is kimutatta, hogy jobban teljesítenek a mindennapi zenei nevelésben részesülő gyermekek, ezek a területek, pedig az alábbiak: matematikai, helyesírási, hang- és vizuális megfigyelő képességi, ábrázolási és személyiségfejlődési területek, ezen felül jobbak voltak a mozgásos feladatokban, jobb fizikai állapotban, jobb tüdőkapacitással rendelkeztek. (Kokas 1972, idézi Horváth 2020)

Korábban a népművészet, vagyis az anyanyelvű kultúra átadó közege, a család és közösség volt, de a második világháború után az iskolára maradt ez a feladat. Szerényi Béla a Magyar Művészeti akadémia tagja, az Óbudai Népzenei Iskola vezetője 2021-ben úgy fogalmazott egy konferencián, hogy a nemzeti önzonosság azért nem annyira intenzív manapság, mert az anyanyelvű kultúránk mára már csak a beszéden keresztül öröklődik természetes úton. Szerencsére, mára már egész kicsi kortól az egyetemig van lehetőség népzenei tanulni, de legjobb mégis az volna, ha a kultúra egészét a másolás-mintakövetéssel tudnánk elérni, annak természetes folyamatában, ez viszont úgy lehetséges, ha az iskoláknak szerves része a népművészet, de maradjunk most csak a népzenei, és nem csak énekórán találkozunk a gyerekek vele, hanem ünnepek, táncházak, szokások stb... alkalmával. Persze ezt megvalósítani nagyon nehéz, idő, jogszabályok stb... miatt, de azért találunk rá példát, lásd Gödi Búzaszem Iskola, Keszthelyi életiskola. Tehát a népzene annyival adhat többet az általános zenei nevelésnél, hogy ez a nemzeti öntudatunk is kialakul észrevétlenül és a valahová tartozás érzése is meglesz, ami az ember számára elengedhetetlenül fontos. Egyik egyetemista társamból jött ki egyszer, hogy felsóhajtott, milyen jó lenne egy csapathoz tartozni, ő éppen egy röplabdázó baráti társaságot látva mondta ezt, de engem ez nagyon ledöbbenített, hogy tényleg ez ennyire fontos, és ilyen

nyíltan vágyhat rá egy ember, hogy valahová tartozhasson. Később Pécsi Rita előadásokra járva megtudtam, hogy ez igenis egy emberi alapszükséglet, mely oly fontos számunkra, mint a levegő. Sajnos manapság az elmagányosodás nem ritka. Az iskolának pedig nem csak oktatni, hanem nevelni is kell és ezekre igenis fontos lenne oda figyelni, hogy testi-lelki egészségben nevelkedjenek a kezeink alatt felnövő generációk. Persze ehhez, csak a pedagógusok hozzáállása nem elegendő, de nem elhanyagolható, számos olyan élettörténetet hallunk, hogy volt egy tanárom/tanítóm, akit nagyon szerettem...

2. Néptánc hatása

Ténykérdés, hogy a tánc és a mozgás pozitív hatással vannak az emberre és szorosan összefügg a belső érzésekkel. A tánc elősegíti a személyes fejlődést azon belül, hogy az illetőnek egészséges testképe legyen, segít, hogy az érzelmeinket jól tudjuk kimutatni a környezetünknek, az önbecsülést, a szorongást és a stresszszintet pozitívan befolyásolta a rendszeres tánc és a mozgás. Andrásfalvy Bertalan gyönyörűen definiálja a tánc fogalmát: „A tánc felfokozott művészi mozgás. Nem gyakorlat, „hasznos” tevékenység, hanem érzelmek, indulatok megélésének, kifejezésének és megszelídítésének eszköze, nyelve.” (Andrásfalvy 2004, 89) Hát egyszerűen csodálatos! A továbbiakban azt is taglalja a néprajzkutató, hogy a néptáncal nem csak az örömet, szeretetet, kapcsolatot lehet megélni, kifejezni, és ezzel együtt feldolgozni, hanem a bánatot, a küzdelmet vetélkedést is, személyes tapasztalataim is ezt igazolják. A néptánc különösen kedves az én lelkemnek, mert jó magam is néptáncoltam több évet együttesben, s mikor élet úgy hozta, hogy éppen nem találtam olyat, ahová szívesen járnék, ahol a táncot magáért járják, tanulják, akkor sem tudtam elszakadni tőle és táncházakba jártam rendszeresen. Andrásfalvy Bertalan a Magatartás a táncban című írásában (Szerényi 2021, Andrásfalvy) azt fogalmazza meg, hogy a néptánc legfontosabb jellemzője, az improvizáció, nincsenek kötött mozdulatsorok. A férfiak táncára ez jobban elmondható, többet rögtönöz, a legényesek, verbunkok alkalmával, de páros táncoknál is ő alakítja a tánc menetét, a lány meg inkább „csak leköveti”. „Ha pedig összefogódnak, mindig vigyázva, gyöngéden viszi a leányt, tisztelettel van minden mozdulatában.” (Szerényi 2021, 107) A lány mozgására a légieség, könnyedség jellemző. Kedves nő társaim, ki ne akarná, hogy figyeljenek rá, vigyázva táncoltassák, kedvüket keressék?... Lehet, hogy van ilyen, nem tudom, de számomra elképzelhetetlen. A páros tánc alkalmával tudsz kapcsolódni a másik emberhez, de ehhez nem kell ránézni, vagy beszélni vele, régen ez nem is volt illendő, főként a lány részéről. A néptánc egy

nagyon jó alkalom a férfi női szerepek „gyakorlására”, a másokra való odafigyelésre. Andrásfalvy (2004) megállapítja, hogy magyar néptánc ősből formája a körtánc, lánc tánc. Magyarországon a reneszánszig, nem is volt páros tánc, de nem csak a magyaroknál van ez így, általánosságban elmondható, hogy a középkorig vezethető vissza azok a táncok formája, melyeket ma is körben járnak. Ma a moldvai csángók tánca terjedt el úgy a táncházakban, hogy azok az egyszerű körtáncok. Van igazság benne, de vannak bonyolultabb és páros táncaik is, de a körtáncaik a régiesebbek. Aki már járt körtáncot, az tudja, hogy ott önkéntelenül is érintkezik, kapcsolódik a többi táncossal, akkor az a kör egy közösséget jelent, egyszerre mozdulnak, egyszerre fáradnak, élük át ugyan azt az élményt, énekelnek esetenként. Az egymásra való odafigyelés nélkülözhetetlen ilyenkor. Egy jó osztályközösség kialakításakor véleményem szerint sokat segíthet a körtánc.

A néptánc egy nagyon komplex dolog, rengetek jótékony hatása van, fejleszti az egyensúlyérzéket, érzelmi intelligenciát, koncentrációs készséget, hallást, ritmus érzéket, szem-kéz koordinációt, ennek köszönhetően az írást, fizikai állóképességet, egymás közti kommunikációt. Gyógypedagógus, fejlesztő szakemberek is javasolják, sőt mi több, Horváth (2020) elmondásában a Búzaszem iskola gyógypedagógusa szerint, bizonyos alapozó terápiás fejlesztéseket, egyszerűen feleslegessé tesz, ha a gyermek rendszeresen jár néptáncra. És ha mind ez nem lenne elég, egyszerűen csak nagyon jó érzés néptáncolni, persze ehhez kellenek a megfelelő pedagógusok.

3. Népi játékok hatása

A játék főbb jellemzői: élvezetes, spontán, nincs külső célja, aktív részvételt igényel, sokszor személyes valósággal rendelkezik, magával ragadó, nem szószерinti, lehetnek benne látzatelemek.

„A játék megolajozza a testet és a lelket” (Benjamin Franklin)

A játék emberi alapszükséglet. Ennek hiánya sokféle képpen jelentkezhethet: zavart idegrendszeri fejlődés, agresszió, mozgás hiány, tanulási zavar, identitás zavar.

Andrásfalvy szerint a népi játékok jellemzője, hogy nem versengő, mindenki részt vehet benne, nem csak a legkiválóbbak. (Szerényi, 2021, Andrásfalvy, 2008) A cél, a győzelem helyett sokkal inkább maga a játék öröme, az együtt mozgás, összetartozás fontos, ilyen játék

például a várméta, az ipiapacs, szunyogozás, a számtalan körjáték és még sorolhatnám. Mára már külön irodalma van az összegyűjtött népi játékoknak. Ezek a játékok elősegítik a tudat alatti magyarság kibontakozását, de ami legalább ennyire fontos, hogy meg tanulnak közösségben élni, és nem egymás felett győzedelmeskedni. Ez a tulajdonság tovább megy a felnőttkorra is és a munkában, politikában, gazdaságban is és a hozott, tanult formákat fogják alkalmazni. (Szerényi, 2021, Andrásfalvy, 2008) Szerencsére óvodáinkban még viszonylag sok népi játékot tanulnak a gyerekek, de az iskola megkezdésével ez szinte teljesen megszűnik, az iskolában már nem érünk rá „játszózni” sajnos.

Játszani mindenki szeret és igénye van rá egész életébe, de a gyermekkor fő tevékenysége. Ha egy gyermek nem játszik, az valamiféle betegséget sugall. A népi játékok számos képességet fejlesztenek többek között: alkalmazkodás, szociális képességek, kreativitás, szellemi kultúra, önfegyelem, önbecsülés, csapattudat. Az alább felsoroltak összessége az összetartó közösséghez elengedhetetlenek. Sajnos manapság a magyarok széthúzása, „két magyar=három párt” jelenségnek van alapja, sokszor tapasztalhatjuk a saját környezetünkben is. Jó hír az, nekünk tanítók, pedagógusok számára, hogy, mi tudunk ez ellen tenni, ha sok játékot játszunk tanítványainkkal, és amilyen jövőt szeretnénk, olyan módon neveljük a kezünk alatt felcseperedő gyermekeket. Nem is ragoznám tovább, hogy miért fontos, hogy a gyermek játsszon, azt hiszem ez magától értetődő.

4. Népmesék hatása

Katona Irén szavaival élve: „A mese a gyermek számára maga a hit...Mese hallgatáskor az áhitat csendje megteremtődik, a lélek visszaemelkedik a fénybe, beavatódik a tiszta világba, melyben szépség, jóság, együtt van jelen.” (Katona 2021, 48)

A mesék segítenek, mint egy mintát adnak a gyerekeknek, hogy hogyan kezeljék az alapvető emberi konfliktusokat, vágyaikat, hogyan építsenek ki egészséges kapcsolatokat, ami mind a gyermek egészségéhez, életminőségéhez tesznek hozzá.

Nekünk nagy szerencsénk van, hiszen kiváló népmese gyűjtőkkel és ezáltal számos népmesével büszkélkedhetünk. A mese olvasáskor, de mondáskor még inkább fontos a mesélő szerepe, hogy kelemllő beleéléssel meséljen, legyen idő a mesélésre. Papp (2014) úgy fogalmaz,

hogyan a mesének „zenéje” van. A mese hallgatásakor a gyerekek fantáziája elindul, belső képeket alkot, belehelyezkedik a történetbe és annak aktív cselekvő részévé válik. A mese főhősei, nem emberek, hanem inkább átvitt értelemben véve szerepeket testesítenek meg. Horváth (2020) úgy tartja, hogy a népmesék hallgatásakor a gyermekek egy reális képet kapnak a világról: van és lehet hova fejlődni, van rossz a világban, de az legyőzhető, kellő tisztelettel, jószívűséggel... A meséből a hallgató mindig annyit épít be a saját személyiségébe, amennyi neki a lelki harmóniájának megteremtéséhez szükséges. Alsó tagozaton a tananyagot, ha egy mese köré fonjuk, máris sokkal élvezetesebb, a tanulás és nekünk, pedagógusoknak a tanítás is, ezáltal. A jó mesét nem kell megbeszélni, konklúziót vonni utána, mert a gyermekben ez tudat alatt megtörténik magától. Dethlefsen Thorvald német pszichoterapeuta ezt úgy fogalmazza meg, hogy:

„Nem azért mesélünk a gyermekeinknek, hogy tanítsuk őket, mégis elkerülhetetlen, hogy a mese kapcsolatba hozza a gyereket az archetipikus mintákkal. Ez az esemény annyira ténszerűen bekövetkezik, hogy a gyermeknek nincs szüksége a mese pszichológiai értelmezésére – a léleknek egy mélyebb, nem intellektuális rétege már érti, hogy a mese mire „gondol” és mit jelent, sokkal jobban és pontosabban tudja, mint ahogy a legjobb pszichológus értelmezni tudná.” (Thorvald, 1997) Ám ez, nem azt jelenti, hogy a mesével utána nem érdemes foglalkozni, különböző szerepekbe bele bújni stb...

Juhász László és Siklósi Anna „Intézményesített meseterápia” című cikkükben azt fejtik ki, hogy a népmesére és népi játékokra épülő foglalkozások milyen hatással vannak a gyerekek fizikai egészségére. A foglalkozásban részt vettek kevésbé betegedtek meg, kevesebbet hiányoztak, a kontrollcsoportéhoz képest. (Juhász és Siklósi 2016, idézi Horváth, 2020)

Bálint (2019) azt állítja, hogy a gyermekeknek a tradicionális népmesékben előforduló képek, rögzült szavak, metaforák nem csak az anyanyelvi szókincsüket alapozza meg, hanem, a mesélés képessége is beléjük íródik. A népmesék nem csak az anyanyelv tovább éltesítésére alkalmasak, hanem a nyelvben való sajátos gondolkodás módját is elő segítik. A sorsbetöltés a népmesék fő gerince, mely mindig kielégülésre kerül, a Bálint (2019) által nevezett „csonka” mese lehet, hogy egyszerűbb, ezáltal könnyebben feldolgozható a hallgatóság számára, ám, nem alkalmas a tapasztalatcsere, önmegértés, erkölcsi paradigmák és sormegoldások elsajátításában. Pécsi Rita is kihangsúlyozza, hogy a krízis helyzetekben azokat a megoldási mintákat alkalmazzuk, melyeket sokszor halottunk, láttunk, tapasztaltunk, átértünk. Ha a népmesék megoldókulcsait sokszor halljuk, tapasztaljuk, átéljük, akkor az életben nagy segítséget fog

jelenteni számunkra. Csak egy nagyon egyszerű példát szeretnék hozni, a népmesékben a szegénylegény/juhászlegény/legkisebbik királykisasszony stb... mindig találkozik valakivel, aki segítségre szorul, ha sokszor átéljük, hogy mi vagyunk a kicsi szegénylegény, aki segít a bajbajutottakon az életben is segíteni fogunk, ha ilyen helyzetbe kerülünk. Ez nem csak a gyerekekre, ez mindenkire igaz és a fordítottja is természetesen igaz, ha valaki rossz mintákat lát, azt fogja követni. De fontos a sokszori ismételtes, magától nem alakul ki! Ezért lenne szükség-szerű, népmesét olvasni rendszeresen az iskolába is nem csak az óvodákban.

Gombos-Tóth –Péterfi (2017) közös kutatásának egyik eredményeként az jött ki, hogy a kiskolások, vagyis a 6-10 évesek, legkedveltebb könyve, amely a legtöbb pontot kapott: a Bogyó és Babóca illetve a Magyar népmesék. Ez egy nagyon szép visszaigazolása, annak, hogy a népmeséket örömmel hallgatják a gyerekek, fontos számukra és nem csak ideológiákkal tudjuk alátámasztani, hogy az mennyire jó nekik.

5. Népi kézművesség hatása

Korábban már említettem, hogy az embernek vannak alapszükségletei, melyek, ha nem tudnak kielégülni, feszültségként megmaradnak az adott személyben. Az egyik ilyen emberi alapszükséglet az önkifejezés, önátadás, alkotás. Az őskorból ránk maradt leletekben is megmutatkozik, hogy a nyom hagyás mekkora igénye volt már akkor is az embernek. A népművészet egy olyan művészeti ág, ahol mindenki lehet alkotó, nem kell végzettség hozzá, éppen ezért is nagyon alkalmas ennek a szükségletnek a feloldására. Sajnos a népi kézművesség, a néptánc és népzenevel ellentétben nem tudott beférkőzni a felsőoktatásba, illetve az alapfokú a művészeti iskolákba sem igazán. Mégis fontos lenne, hogy a gyerekek találkozzanak vele, erre alkalmas óra lehet a hon és nép ismeret illetve a technika tantárgyak. A népi kézművesség jó hatással van a tanulók ízlésére, szépérzékére erősíti a nemzeti hovatartozásukat és nem utolsósorban az ősképek elő hívására. Platty (Horváth, 2021, Patty 2021) szerint ezek az ősképek a népművészetben, a törzsi művészetben és az ősi művészetekben maradtak fenn. Szerinte minden gyermekben benne vannak születése óta, korai gyermekrajzokon még fellelhetőek, de ha nem foglalkoznak vele, visszahúzódnak a tudattalanba. Platty kifejlesztett egy rajzterápiás módszert, mely hatására a gyerekek, képesek újra használni belső látásukat, mely előhívja a tudattalan belső tartalmait és ez által fel tudják fedezni önmaguk belső világát. Molnár (2003). néplélektan, néprajzkutató is beszél ezekről az ősképekről, melyekről azt állítja,

hogyan a világ minden táján az összes gyermekben benne vannak, ugyan azok a képek és belső készítésre, rajzolják le ezeket. A legfontosabb alapformának a körkeresztet gondolja, mely jelentéséről nagy részletességgel, ír, mesél. Ez az alapmotívum számos népművészeti tárgyon fellelhető.

Tehát az ember, alkotásra született, alkotni akar, jó esetben ezt az iskola támogató közegében ki tudja élni. Andrásfaly (2004) is azt mondja, hogy az alkotás egy vágy, melyet régen a lakóhely formálásánál is régen szükségszerű volt, kényszernek is nevezhetjük, viszont ezt az emberi szükségletet is kielégítette. Ma már máshogy is „meg tudjuk oldani”, szakemberekre bízni egy ház felépítését például, és ezzel semmi, gond hisz másik korban élünk, csak arra kell figyelni, hogy akkor ezt az alkotási vágyat máshol, szakkörökbe, hobbyban, táborokba...stb. kiéljük. De legjobb lenne, ha az iskolában is lenne rá lehetőség, hisz sokan nem tehetik meg, hogy nyári táborokba vagy fizetős tanfolyamokra járjanak.

6. Hagyományhoz köthető ünnepek hatása

A néphagyományba az ünnepek évkörhöz illetve a valláshoz kapcsolódnak. A nemzeti ünnepek mellett ezek számos lehetőséget adnak újabb közös együtt létre, ünneplésre iskola szinten, akár a szülői közösséget is bevonva. Az ünnep, valamint az ünneplés a hétköznapiakból való kilépést jelenti. Az ünnephez szorosan hozzá tartozik a közösség, de legalább egy másik ember, egyedül nem lehet ünnepelni. Szerdahelyi Katalin hívja fel a figyelmet arra, hogy a közösségek az ünnepek köré fonódnak. Szerinte az ünnepek funkciói közül az oktatási intézményekben a hagyományőrzés mellett a közösség teremtő, megtartó ereje a legfontosabb. Úgy is fogalmazhatunk, hogy egyik a másik nélkül nem tud létezni, közösség nélkül nincs ünnep és ünnep nélkül nincs közösség. (Szerdahelyi, 2016 idézi Horváth, 2020) Szakdolgozatom elején említettem az emberi alapszükségleteket, a társaslét, kötődés, valahová tartozás illetve az identitás olyan alapszükségleteink, melyeket a közös ünneplések során meg tudunk élni.

Részösszefoglalás

Az eddigieket kicsit összefoglalva elmondhatjuk, hogy a gyermekek testi, de főként lelki egészségét „véletlenül” pont a népművészet területei tudják megadni a gyermek számára, de természetesen ez nem csak a gyerekekre vonatkozik, csak leendő pedagógusi szemmel, most ez volt különösen érdekes nekem. Hát persze, mert ezért jött létre, alakult ki korábban a népművészet, az emberi szükségletek kielégítésére. Az lenne a meglepő, ha nem lenne alkalmas, már csak az iskoláinkba kellene sokkal intenzívebben beintegrálni. Szerintem egy iskola akkor jó iskola, ha az onnan kiröppenő tanulók, hitelesek, igazak, rendben vannak önmagukkal, és képesek a mai világba eligazodni, boldogulni. Manapság sajnos nagyon sokszor megnehezíti, olykor szinte ellehetetleníti a nevelést-oktatást, az iskolákban a tanulók pszichoszociális állapotából fakadó tényezők. A gyermekek tanulási motivációja összefüggésben van azzal, hogy a gyermek mentálisan milyen állapotban van. Ha fejlettek a szociális képességei pozitív, egészséges énképe van, képes az együttműködésre, tud kapcsolódni társaihoz, elfogadó, jól kommunikál, akkor minden bizonnyal a tanulási motivációja is nagyobb lesz. Tehát, ha első körben a gyermekek lelkével, foglalkozunk, az utána megtérül és a tanulási képességeire is pozitív kihatással lesz. A gyerekek minél többet végeznek olyan feladatokat, ahol az együttműködés elengedhetetlen, annál hatékonyabb lesz a tanulás tanulása. „Ez számunkra, nem csak azt sugallja, hogy a tanulásban segíthet a néphagyomány átadásának érzelmi intelligenciafejlesztő és együttműködés ösztönző szerepe, de azt is, hogy érdemes átgondolni tanórai pedagógiai módszereinket is, s minél több együttműködésre épülő elemet használni tanóránkon.”(Horváth 2020, 67). Az egészséges pszichológiai immunrendszer kialakulásában nagy segítség lehet a népművészet és a tőle elválaszthatatlan néphagyománnyal átszőtt közösségformálás.

Nagyon fontos kihangsúlyozni, hogy a gyermekekben szociális készségei, mint például a konfliktuskezelés, segítségnyújtás, kapcsolódás valakihez, csak magától nagyon minimálisan fejlődnek, szükség van, ezek tudatos fejlesztésére. A gyermekkorban kifinomult eredményes szociális képességek kihatnak az emberi élet későbbi éveire, boldogabb és sikeresebb életutak várhatóak ezeknél a személyeknél. Számomra annyira megdöbbentő és egyben csodálatos is, hogy milyen kis dolgokon múlhat egy emberi élet kimenetele, mennyire meghatározó lehet akár az iskola szerepe, és a benne lévő pedagógusok, mennyit segíthet. A pedagógusi pálya egy izgalomokkal teli gyönyörű hivatásnak tűnik így nekem még csak hallgatóként, de remélem, hogy ez az elképzelés csak erősödni fog bennem az évek alatt.

Az egyetemes művészettel való neveléssel is csodákat lehet tenni, de nekünk, magyaroknak, nagyon gazdag a népművészetünk nagy veszteség lenne, ezt nem kihasználni. Ráadásul a mának egyre gyakoribb kötődési nehézség „ellenszere”, lehetne a népművészet, mely nélkül a „tudat alatti magyarság” kialakulása elképzelhetetlen.

Konkrét eredmények, különböző helyekről

1. 2017-es kompetenciamérés 8. osztály-szövegértés

A néphagyományra alapozott nevelésű, Búzaszem iskolába tanuló nyolcadikos gyerekek szövegértésből 1788 pontot értek el, ugyan ebben az évben az országos átlag 1553, a régiós átlag pedig 1597 volt.

2. testnevelés néptáncosok

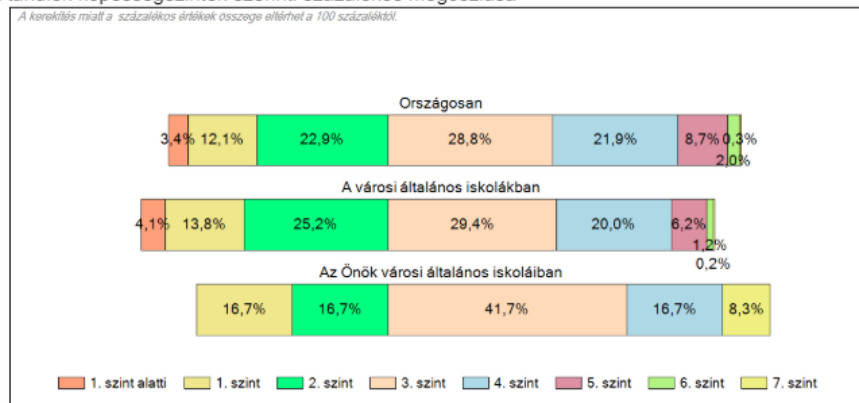
Kovács (2007) végzett egy kutatást néptáncosok és kortársaik között, melyben a fizikai képességeikre volt kíváncsi. Öt mozgáskoordinációs feladatot figyelt meg, melyek az alábbiak: lépés, forgás, ugrás, gesztus, testsúlyáthelyezés. A kapott eredmények önmagukért beszélnek, a néptáncosok huszonegy esetben teljesítettek jobban, míg a kontrollcsoport négy esetben. Azt is megállapította, többszöri felmérések segítségével, hogy a fejlődés aránya is a néptáncoló gyermekeknél nagyobb.

3. 2020-as Kompetenciamérés 6. osztály-matematika

A Keszthelyi Életfa Általános és Alapfokú Művészeti Iskola szellemiségének kialakításához sok néprajzhoz kötődő szakember neve köthető, mint például, Molnár V. József, Papp Gábor, Platthy István, ezáltal az iskola légkörét belengi a népművészet tisztelete, tovább éltetése.

A 2020-as kompetenciamérésen az ide járó 6. osztályos tanulók, az alábbi eredményeket érték el matematika tárgyból (alsó sor mutatja):

A tanulók képességszintek szerinti százalékos megoszlása

3. ábra: Életfa iskola kompetencia eredményei 2022, matematika 6. osztály

Hogyan nyúljunk, és hogyan ne nyúljunk a népművészethez?

Korábban említettem, hogy a népművészetnek nem célja a szemlélő gyönyörködtetése, hanem az egyéni szükségleteket elégíti ki, a személyiség belső feszültségét süti ki. Élvezni, igazán át élni mit is adhat az embernek sokkal inkább, a művelője tudja. Nagyon fontos lenne szerintem, hogy a háttértudás meglegyen a népművészet átadóiban, mert különben könnyen félrecsúszhat a dolog. „A népművészet ma többnyire vitrinbe, polcra, falra való, másra alig használható dísz tárgyat jelent, holott a népi műveltség eredetileg nem ismeri az önmagáért való díszet, a dísz tárgyat, a vitrint. Nem először fordul elő a művelődéstörténetben, hogy egy cím, egy jelszó teljesen az ellenkezőjét jelenti annak, mint aminek egy időben a megjelölésére használják.” (Szerényi 2021, 67) A magyar népművészet alkotója a parasztság. Andrásfalvy Bertalan egyik írásában (Szerényi, 2021) találkozhatunk azzal, hogy egyfelől persze jó, hogy a népművészet iránt megnőtt az érdeklődés, de sokan, ugyan jó szándékkal, de teljesen a lelket veszik ki a dolognak. Például a népies viselet nem egyenlő a népviselettel. Andrásfalvi szavaival élve: ” A zenében érzelmes tempóváltásokkal duhajított harsány magyar nóta, eget fenyegető, részegség-mímelő mozdulatokkal, táncnál ugyancsak a részegséget sejtető jókedv, földet döngető duhaj rikkantás és toporzékolás és toppantás a férfiaknál, csípőre vágott kezű kacsintást dobó, sarkon forduló, tüzes menyecske-kiáltás a nőknél. Ezek a képek, klisék nemcsak az operettszínpadon kísértének-itthon és külföldön egyaránt-, hanem igen jó szándékú táncsoportoknál is.”(Szerényi 2021, 67) Én néptáncosként sokszor éltem meg ilyet, hogy azt éreztem, hogy teljesen más, amit látok, mint aminek én érzem a néptáncot, ilyenkor az ember

gyakran úgy érzékeli, hogy ez nem hiteles. Ha már hitelesség, az egyik legfontosabb tulajdonsága egy jó pedagógusnak. Örök kérdés, példának okáért, hogy kell-e a néptáncot színpadra vinni? Mire való a színpad? Hogy szórakoztassa a közönséget. Mire való a néptánc eredeti kontextusába? Elsősorban, hogy az ember jól érezze magát, ezen felül magával hozza, hogy kapcsolódjon a táncpartnerével, őseivel, a mellette táncoló párokkal, ezáltal a közösséggel, kifejezhesse önmagát. Pécsi Rita kihangsúlyozza, hogy a korai versenyeztetés mennyire káros a gyermekekre nézve. Először a belső érzelmi biztonságnak kellene kialakulnia, hisz erre épül, vagyis a versenyképes személy, nem a versenyeztetésből alakul ki. De ha nem visszük a színpadra a táncegyüttest nem lesz neves, nem fog az iskolának sem jó versenyeredményeket hozni. De akkor hogyan lehet ezt jól átemelni a mai korba, hogy mégis megmaradjon igaznak? Kik azok, akik hitelesen át tudják adni? Kovács Norbert „Cimbi” mondta egy oktatáson, hogy igazán autentikusan Szászcsávási magyar táncot csak az tud táncolni, aki oda született, ott él. Itt említeném meg Radák János néptáncoktatót is, akitől volt szerencsém négy évig tanulni, számomra ő hiteles volt, de ezt sokan gondolják így, akik ismerték, nem csak én. Szerintem, ha minőségi a népművészet legyen az zene, tánc, oktatása akkor nem kell neki „reklám”. A Búzaszem iskolájába, ahol a gyerekek nem járnak fellépésről fellépésre, túljelentkezés van tudomásom szerint. A legjobb volna véleményem szerint, ha nem ezek az ilyen jellegű iskolák bővülnének ki, hogy még több és még több gyerek járhasson oda, mert akkor elvesztené a bensőségességét, hanem az lenne a leg gyönyörűbb, szerintem, ha sok ehhez hasonló iskola alakulna országszerte.

„Jövőt akarunk építeni, nem a múltat visszahozni”. (Andrásfalv 2004) Tehát, szerintem nem feltételen rossz, ha valaki abból él meg, hogy néptáncol, vagy olyan együttesbe jár, ahol már a néptánc feldolgozva, modernizálva kerül a színpadra, csak más, teljesen más és ne keverjük össze, a hatása is más lesz. Valószínűleg nem lesz meg az a bensőséges tánc élménye, hanem sokkal inkább egy sportként éli meg.

Kik javasolják ezt?

1920-as években Klebelsberg Kuno miniszterelnök reformjainak eredménye, hogy a magyar néptánc és népművészet általában a magyar iskolák hivatalos tantervébe bekerült. A második világháború után eltűnt az oktatásból, de 1984-től újra indult, majd 1990 után indult el a nép-

tánc pedagógusképzés a Magyar Táncművészeti Főiskolán. Györffy István (1884-1939) néprajzkutató és egyetemi professzor fontosnak tartotta, hogy az összes tantárgyban legyen jelen a népi kultúra. . (Horváth, 2020) Molnár V. József, akit személyesen is volt szerencsém ismerni, elengedhetetlennek tartja, a magyar néphagyomány ismeretét és tovább éltetését az iskolákban, de fontos megjegyezni, hogy nem a „modern” európai műveltség helyett, hanem, mellett. Györffy korábban ezt így fogalmazta meg: „A néphagyomány tart meg bennünket magyarnak, s a nemzetközi műveltség tesz bennünket európaivá.” (Györffy, 1991) Ugyan ezen az állásponton van többek között: Dr. Uzsálné Pécsi Rita neveléskutató, pszichológus és Dr. Géczi-Laskai Judit is. (Horváth, 2021)

Hogyan neveljünk?

Azt gondolom, hogy az elhivatottság mellett nagyon fontos a pedagógusok számára a háttértudás is. „Műveltségre szert kell tennünk ahhoz, hogy tudjuk átadni magunkat az öröme, ünneplésnek-dallal, tánccal, játékkal, szertartásokkal, a szép megjelenítésével, szemlélésével, felidézéssel, dísszel, díszítéssel, fénnel.”(Szerényi 2021, 85) Ha fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek találkozzanak, de sokkal inkább megélik a népművészet hatását, ahhoz az a legcélravezetőbb, ha mi magunk is ezt tesszük. A gyerekeknek nagyon jó érzése van, arra, hogy megérezzék, ki a hiteles és ki nem. Manapság mi már ennek a népi műveltségnek a megszerzésére leginkább előadásokból, szakirodalmakból táplálkozhatunk, illetve ezen élmények saját megtapasztalása is elengedhetetlen. Azt gondolom, hogy egy tanító számára ezen, két forrás együttes hatása a legeredményesebb. Az iskolában igenis az oktatás mellett hagyjunk teret az érzelmi nevelésnek is, mert már említettem, legalább annyira fontos, de inkább még fontosabb és a kettő igen szoros összefüggésben áll egymással. Ugyan olyan tankönyvcsaláddal még nem találkoztam, ahol a tananyaghoz kapcsolódóan, mindig ott vannak beépítve a népművészet egyes részei, de számos könyvet, szakirodalmat már adtak ki, például, nagyon jól használható és összeszedett Czárar Eszter Világnak Virága című könyvsorozata. Saját tapasztalatom is ezt mutatja, hogy az órákra való felkészülésben, ha szem előtt akarjuk tartani a néphagyományt, nagy segítséget adhat a fent említett könyvsorozat.

NEMZETI ALAP TANTERVBEN MILYEN LEHETŐSÉGEINK VANNAK AZ ÓRASZÁMOKAT FIGYELEMBE VÉVE?

	1. osztály	2. osztály	3. osztály	4. osztály
Magyar nyelv és irodalom	7 óra/hét	7 óra/hét	5 óra/hét	5 óra/hét
Matematika	4 óra/hét	4 óra/hét	4 óra/hét	4 óra/hét
Etika/hit és erkölcstan	1 óra/hét	1 óra/hét	1 óra/hét	1 óra/hét
Környezetismeret			1 óra/hét	1 óra/hét
Idegen nyelv				2 óra/hét
Ének-zene	2 óra/hét	2 óra/hét	2 óra/hét	2 óra/hét
Vizuális kultúra	2 óra/hét	2 óra/hét	2 óra/hét	1 óra/hét
Technika és tervezés	1 óra/hét	1 óra/hét	1 óra/hét	1 óra/hét
Digitális kultúra			1 óra/hét	1 óra/hét
Testnevelés	5 óra/hét	5 óra/hét	5 óra/hét	5 óra/hét
szabadon tervezhető órakeret	2 óra/hét	2 óra/hét	2 óra/hét	2 óra/hét
alap óraszám	22	22	22	23
maximális óraszám	24	24	24	25

A fenti táblázatba pirossal jelöltem azokat a tantárgyakat, melyekbe szerintem a népművészet elemeit bele lehetne csempészni az órákba. Ha megnézzük olyan szempontból egészen biztató a helyzet, hogy a tantárgyak felét pirosnak találjuk. Magyar nyelv és irodalomból, van a legtöbb, oda meg az olvasmányok megválogatásával, a játékokkal a fogalmazás témájával... stb könnyen lehet kapcsolni a néphagyományunkat. A szabadon tervezhető órakeret kettő óra egy héten, ami ugye kétszer negyvenöt percet jelent, nem sok, de mégis jól jöhet. A hon és népismeret tantárgy pont arra lenne alkalmas, hogy az iskolákba többet találkozzanak a gyerekek a magyar népi kultúrával, hisz a tantárgy céljai között ezeket találhatjuk a gyerekekre nézve:

„1. felfedezze, hogy a nemzedékeken át létrehozott közösségi tradíció közel hozza a múltat, és segít eligazodni a jelenben, egyben irányt mutat a jövő számára is;

2. megértse, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltség része;

3. megalapozza saját nemzeti önismeretét, megértse a nemzeti identitás jelentőségét az egyén és a közösség szempontjából egyaránt;

4. indíttatást kapjon a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére;
5. megismerje szűkebb környezete nemzeti értékeit, mintát kapjon a lokálpatriotizmus élményszerű kifejezésére;
6. nyitottá váljon a velünk élő nemzetiségek, a szomszéd és rokon népek, a világ többi népének értékei iránt;
7. mintát kapjon a hagyományos férfi és női szerepekre való felkészüléshez, hogy a klasszikus családmódellet alapjait el tudja sajátítani;
8. megismerje az önellátó és a városi életmód jellemzőit, szokásait;
9. elsajátítson népi játékokat, népdalokat, köszöntő és színjátékszerű népszokásokat;
10. megismerje a magyarság és a Magyarországon élő nemzetiségek népművészetét, népszokásait.” (Magyar közlöny, 2020. évi 17. szám 356-357)

Sajnos e tárgy bevezetése nem ment zökkenőmentesen. 2000-től a Hon és népismeretet modultárgyként vezették be, de a tárgy feltételei miatt, például a szakmailag kompetens pedagógus hiány sok iskolában gondot okozott. A tárgy azért sem tudott kellő tisztelet kivívni magának, mert az iskolák eldönthették, hogy külön tárgyként, vagy csak a többi tantárgyba beintegrálva vezetik be az iskolába. Nagyon sok iskola a második lehetőséget választotta. Ráadásul sem a tankönyvkiadók, sem a pedagógusok nem tudtak felkészülni ennek a tantárgynak az érkezésére. 2001-ben végeztek egy kutatást, melyben a vizsgált intézmények 47%-ában jelezték, hogy önálló órakeretben tanítják a tárgyat, 2009-ben 57%-ra nőtt az arány, míg 2014-ben az iskolák 78%-ában választották a hon- és népismeretet. Az eredmények szépen mutatják, hogy egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az iskolák a tantárgynak. 2012 őszén elkészültek a Hon és nép ismeret tantárgy a szabadon választható kerettantervei az 1–8. évfolyamokra. A hon- és népismeret körébe tartozó ismeretek az alsó tagozat legtöbb tantárgyában megjelennek, de önálló kötelező tantárgyként nem (magyar nyelv és irodalom, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, testnevelés).

Nyitrai Péter a 2021-ben Gödön megrendezett Platthy György-Emlékkonferencia-Magyar Örökség Nevelési Konferencián az Oktatási Hivatal Miniszteri Bizottságának tagjaként tartott előadást „Néprajzi tartalmak a NAT-ban és a kapcsolódó kerettantervekben” címmel. Nyitrai Péter azt mondja, hogy, a nemzeti identitást szolgáló szövegrészekben megjelenik a magyar néprajz ismeretanyaga, de mégis a konkrét tanulói tevékenységben, már csak ritkán bukkann

fel itt-ott. Sajnos eddigi tapasztalataim is ezt mutatják, hogy ha tudunk is valamit elméletben, hogy mennyire szükségszerű lenne, hogy az iskolába jelen legyen, mégis ritkán találkozunk vele, azt gondolom ez elsősorban nem a tanító pedagógusok hibája, hanem tananyag struktúrájáé.

KÉRDŐÍV

Célok, vizsgálati probléma

Látva azt, hogy mennyire fontos lenne, hogy a népművészet szerves része legyen a mindennapi oktatásnak, felmerült bennem a kérdés, hogy akkor ennek ellenére, miért nincs mégis sok ilyen iskola, ahol ez megvalósul. A NAT órakereteit megvizsgálva is választ kaphattunk kicsit a kérdésre, de ennek ellenére mégis van az országba egy-két olyan iskola, ahol találunk erre példát. Miért? Hogyan csinálják? A tanítók mit gondolnak a kérdésről? Vajon több munkát jelent, ha valaki olyan intézményben dolgozik, ahol a tanóráknak rendszeresen része a népi kultúra? Ismerik-e maguk a tanítók a néphagyományt, ha ismerik, miért használják, vagy miért nem használják az iskolai oktatás során? Egyáltalán fontosnak tartják e, hogy a gyerekek alsóban foglalkozzanak a magyar népművészettel, ha igen, mennyire? Vajon egy olyan intézményben ahol ez az iskola fő profilja, és ahol nem kap nagy hangsúly a népművészet ugyan annyira szeretik a munkájukat a tanítók? Van e különbség?

Ezekre a felmerülő kérdéseimre kerestem a választ a kérdőívemben. Ez számomra azért is érdekes, mert mint már a bevezetőbe említettem, szeretném az én falumba újra éleszteni azt az iskolát, ahova annak idején én is jártam. Hogy ezt mik alapján érdemes, remélem a kutatásom eredménye is segíteni fog ebben. Nagy segítségem volt az egykori tanítómmal való beszélgetés is, aki elmondta, hogy sok mindent már másképp csinálna, mert amikor minket tanított, még nagyon kezdő volt a pályán. Azt hiszem, ezzel mindenki így van, hogy az idő és a tapasztalat, jobb pedagógussá teszi, de ennek ellenére egyébként szerintem nagyon jól csinálta a dolgát, mert többek között miatta tetszett meg a tanítói pálya.

Vizsgálati módszerek

A 18 kérdésből álló, anonim kérdőívet papír alapon vittem a kiválasztott iskolához. Hozzávetőlegesen egy hetet mondtam a tanítóknak, hogy addig legyenek kedvesek kitölteni. Általában nagyobb helyet hagytam a válasznak, ha valaki, úgy érzi, bővebben szeretné kifejteni a választ, az is meg tehesse, mert az egyszerű eldöntendő kérdések mellett volt egy-két kifejtős kérdés is. Illetve saját tapasztalatom, hogy mikor én töltöttem ki kérdőívet másnak, akkor éreztem, hogy a válaszomat sokszor megindokolnám. (Például a válaszom igen, de...) Mivel nem online felületen ment a dolog, így nem tudtam, beállítani, hogy kötelező legyen kitölteni, bizonyos kérdéseket.

Kiértékelés, tapasztalatok

Olyan iskolákat választottam, ahol voltam gyakorlaton, így az ismerősök révén könnyebben fel tudtam venni a kapcsolatot a pedagógusokkal, mindenki nagyon segítőkész volt. Viszont hamar rá kellett jönnöm, hogy csak az alsó tagozat és azon belül is csak azt a bizonyos négy tárgyat tanítók nagyon kevesen lesznek és a beérkező válaszok mennyiségéből nem tudok, releváns következtetéseket levonni. Így Facebook csoportokban is próbáltam újabb kitöltőket szerezni, de itt sem jártam sok sikerrel. Személyiségemből is adódik, hogy nehezen kérek segítséget, pláne számomra teljesen idegenektől, így ez az időszak volt a legstresszesebb. Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Gyakorló iskolába kezdtem a kérdőíveket szétosztani, minél kevesebb nehézséget akartam okozni, így mint már írtam papír alapon adtam a kezükbe a pedagógusoknak. Később mikor már láttam, hogy szükség lesz több válaszadóra, ott már az online Google kérdőív formátumot használtam, de pont ezért, mert előtte papír volt, nem állítottam be kötelező kérdést, így éreztem következetesnek.

kérdőív kiértékelése, következtetés, konklúzió

A kérdőívemet sajnos a vártnál sokkal kevesebben töltötték ki végül, pedig személyes kapcsolatok által kerestem fel az iskolákat, bizonyos csoportot abban bízva, hogy így több sikerrel járok. Azt gondolom, hogy a kérdőív kitöltés mindenkinek a saját feladatán túli plusz nyűg, főleg ha az adott időszakban a sokadikkal találkozik az ember. Találkoztam már olyannal, ahol a kitöltők között jutalmat sorsoltak ki, ezzel ösztönözve a kérdések megválaszolását, jó

ötletnek tűnik. Mindenesetre ez egy külön kutatási téma lehetne a szakdolgozati kérdőívek kitöltése mitől lesz sikeres.

Sajnálom, hogy nem kaptam egy kutatáshoz elegendő választ a kérdéseimre, de ez is egyfajta tapasztalat. Konzekvens következtetést nem tudok levonni, a válaszokból, de magamnak azért érdekességként megtartom.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretnék köszönetet mondani, a Kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakgimnázium alsós pedagógusainak, a gödi Búzaszem Katolikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola igazgatójának, Horváth Szilárdnak és pedagógusainak és Rónai Gábornak, akik segítettek a szakdolgozatom megírásában.

ÖSSZEGZÉS, ZÁRÁS

Összességében azt tudnám elmondani, hogy a népművészet elengedhetetlenül fontos része az emberi létnek, sokkal jobban, mint azt gondolnánk, de annál meg még inkább, mint amennyi figyelmet kap az oktatásban, nagy átlagban. Lássuk meg végre, hogy a művészet nem csak kellemes időtöltés, hanem szükségszerű az ember számára és az már csak plusz hozadéka, hogy kellemes is. Egyre több a valamilyen nehézséggel küzdő gyermek, és a népművészet, de ha arra nem is mindig van lehetőség legalább az egyetemes művészet megoldása és megelőzése lehet ezeknek a problémáknak. Ezeken a tényeken keseregni nem célra vezető, de tisztába kell lenni velük és utána a sajátunkat hozzá tudjuk tenni, nekünk tanítóknak, pedagógusoknak erre van lehetőségünk. És ezt is jó, ha tudatosítjuk, sok kicsi sokra megy közhely, de nagyon igaz, hogy igenis minden egyes pedagógus döntése, tevékenysége számít és nem elhanyagolható.

A népművészet külön rész egységei, melyeket részletesen kifejtettem, néptánc, népzene, népi kézművesség, népmesék, hagyományos ünnepeink, külön-külön is nagyon jó hatással vannak a gyerekekre, hozzá segítik az egészséges testi, lelki épülést, de ha nincsenek ezek külön választva, kölcsönösen erősítik a hatékonyságukat. Az egyészébe megmutatni a dol-

gokat, rávilágítani az összefüggésekre, nem csak részleteket kiragadni úgy gondolom célravezetőbb. Tapasztalataim szerint manapság divat lett az országunkat kritizálni, lekicsinyíteni. Az igaz, hogy területileg nem nagy Magyarország, de ennek ellenére egy kis kincsesház, van mire büszkének lennünk, az iskolákba, ha a népművészet beférközhetne jobban, akkor a „tudat alatti magyarság” is sokkal több emberben kialakulhatna és hazájukat szerető, büszke magyarok nevelkednének belőlük.

A szakdolgozatom elkészítésének nehezen álltam neki, de talán ezzel nem vagyok egyedül, mégis, mikor már benne voltam számos olyan előadást hallgattam meg, könyvet forgattam a kezembe, melyek nagyon lekötötték a figyelmemet, és nagyon hasznosak voltak számomra. Sokszor megtörtént a „húha” élmény átélése és egy kicsit magamat is jobban megismertem a témának köszönhetően. A bevezetésben említettem, hogy a népművészet miért áll ilyen közel hozzám, ennek a háttérnek köszönhetően a szakirodalmak nagy része a könyvespolcunkon megtalálható volt, így ez sokat segített a szakdolgozatom előre haladásában.

BIBLIOGRÁFIA

- Andrásfalvy Bertalan (2004): Hagyomány és jövő, Népismereti tanulmányok, Lakitelek, Antológia kiadó
 - Baksa Brigitta (2015): Néprajz az iskolában, Magyar Néprajzi Társaság URL: <https://real.mtak.hu/36484/1/Neprajz%20az%20iskolaban1.pdf> (utolsó letöltés:2024. 04. 14.)
 - Balassa Iván-Ortutay Gyula (1979): Magyar néprajz, Budapest, Corvina
 - Bálint Péter (2019): A mese és mondója, Debrecen, Didakt Kft.
 - Barabás Jenő-Fél Edit–Hofer Tamás–K. Csilléry Klára: Magyar Néprajzi Lexikon, URL: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/n-734DB/neprajz-7358A/> (utolsó letöltés:2024. 04. 19.)
 - Bátky Zsigmond-Györffy István-Viski Károly (1991): A magyarság tárgyi néprajza1. kötet Szekszárd, Babits-Magyar Amerikai kiadó
 - Berze-Nagy János-György Lajos-Horger Antal-Solymossy Sándor-Szendrey Zsigmond-Tolnai Vilmos-Viski Károly-Zlinszky Aladár (1992): A magyarság szellemi néprajza 3. kötet Szekszárd, Babits-Magyar Amerikai kiadó
 - Boross Marietta-Karácsony Zoltán-Tátrai Zsuzsanna (2004): Magyar népi kultúra, Népművészet, népszokások, néptánc, Budapest, Képzőművészeti Kiadó
 - Bosnyák Sándor (1989): Hagyomány és művelődés, Riportok, Gödöllő, Petőfi Sándor Művelődési Központ
 - Dethlefsen Thorvald (1997): Oidipusz a talány megfejtője, (ford. Sarankó Márta) Budapest, Magyar Könyvklub
 - Edelényi Adél (2009): Népi kultúra, Néprajzi alapismeretek, [H.n.] A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus és a Mikszáth Kiadó könyvsorozata
 - Flavia D. Cardaş (2015): Psychological Effects of Dance and Movement at Adulthood URL: https://jep.ro/images/pdf/cuprins_reviste/71_art_4.pdf (utolsó letöltés: 2024. 04.06.)
- Gombos Péter-Tóth Máté-Péterfi Rita: Hogyan és mit olvas a digitális generáció.
URL:<https://olvasas.opkm.hu/Plugins/KonyvEsNeveles/index.php?view=articlePrint&id=1690> (utolsó letöltés:)

- Horváth Szilárd (2020): „Annak ágai közt ragyog aranyalma” Miért alapozzuk nevelésünket a néphagyományra?. Győr, Magyar Kultúra Kiadó
- Horváth Szilárd (szerk.) (2021): Nevelés Népművészettel, Platthy György-Emlékkonferencia-Magyar Örökség Nevelési Konferencia, Göd, Búzaszem Alapítvány
- Kathy Hirsh-Pasek, PhD, Roberta Michnick Golinkoff, PhD Temple Egyetem, USA, University of Delaware, USA (2008): Encyclopedia on Early Childhood Development, URL: <https://www.child-encyclopedia.com/play/according-experts/why-play-learning> (utolsó letöltés: 2024. 04.05.)
- Kósa László-Szemerényi Ágnes (1975): Apáról fiúra. Budapest, Móra Könyvkiadó
- Kovács Henrik (2007): Mérés-értékelés lehetőségei a néptánc oktatásban, MAGYAR PEDAGÓGIA 107. évf. 2. szám 111–122. URL: <https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyar-pedagogia/article/view/458/445>
- Leilani VisikoKnox-Johnson (2016): The Positive Impacts of Fairy Tales for Children, Honohu URL: <https://hilo.hawaii.edu/campuscenter/hohonu/volumes/documents/ThePositiveImpactsofFairyTalesforChildrenLeilaniVisikoKnox-Johnson.pdf> (utolsó letöltés: 2024. 04.05.)
- Masaru Emoto (2005): The Hidden Message in the Water (Transletid by David. A. Thayne), Atria Books, (Eredetileg japánul, 2001-ben a Sunmark Publishing, Inc. adta ki Mizu Wa Kotae Wo néven) URL: <https://www.sapphirespas.com.au/assets/Media-Downloads/blog/The-Hidden-Messages-in-Water-Masaru-Emoto.pdf> (utolsó letöltés: 2024.04.10.)
- Meskó Norbert: A gyermekek megismerésének lehetőségei és új módszerei, URL: <https://polc.ttk.pte.hu/tamop-4.1.2.b.2-13/1-2013-0014/8/meskonorbert-gyermekek-megism/index.html> (utolsó letöltés: 2024. 04. 14.)
- Molnár V. József (2003): A nap arca, a gyermekrajzok üzenetei, [H.n.] Örökség könyvműhely
- Oktatási Hivatal, Országos kompetenciamérés 2022 URL: file:///C:/Users/Enik%C5%91/Downloads/Intezmnyi_037494_06_Mat_OKM2022.pdf (utolsó letöltés: 2024. 04. 25.)
- Pap Gábor (2014): Tündérszép Ilona vár, Barangolás a Napúton Árgyélus királyfival és Csongor úrfival, Budapest, Két Hollós Kiadó
- Selmeczy Kovács Attila-Szacsvay Éva (1997): A magyar nép hagyományos kultúrája. Budapest, Néprajzi Múzeum

- Szerényi Béla (szerk.) (2021): Életgazdagság, Adrásfalvy Bertalan válogatott írásai, Budapest, Zenei Anyanyelv Alapítvány
- Tarján Gábor (2002): Mindennapi hagyomány, [H.n.] Pro-Print Könyvkiadó
- Uzsálné Pécsi Rita: Fejleszthető-e az érzelmi intelligencia előadása, 2017 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MbMQHZWiifw&list=PL5kPoqm1tnT-Ddbcxzcvqpos9I4OJ1RAxq&index=5> (utolsó letöltés: 2024. 04. 19.)

MELLÉKLETEK:

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat
III. Hallgatói Követelményrendszer
III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat
6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója
4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

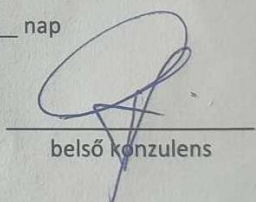
NYILATKOZAT

MATE EMKŐ Mária (név) (hallgató Neptun azonosítója: VB5APW)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2024. év 04. hó 17. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: MATE ENIKŐ MARIA
A Hallgató Neptun kódja: VB5APW
A dolgozat címe: "JÖVŐT AKARUNK ÉPÍTENI, NEM A MÚLTAT VESZÁHOZNI"
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: ANYAMELVI ÉS GYERMEKKULTÚRA TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. év 04. hó 17. nap

Mate Enikő Maria
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.